

PARTIE POLITYCZNE

Wyjaśnij pojęcia:

Partia polityczna – to grupa społeczna o wyodrębnionej strukturze organizacyjnej, mająca przywództwo, określony system wartości, program polityczny i cel, którym jest zdobycie władzy w państwie bądź jej utrzymanie i umocnienie.

Partia polityczna – to dobrowolna organizacja, skupiająca ludzi o podobnych celach politycznych, którzy by te cele zrealizować dążą do zdobycia i utrzymania władzy w państwie.

Pluralizm polityczny – koncepcja funkcjonowania demokratycznego systemu politycznego, w którym w walce wyborczej i w sprawowaniu władzy konkurują partie polityczne. O rzeczywistym pluralizmie politycznym możemy mówić dopiero wtedy, gdy istnieje konstytucyjnie zagwarantowana wolność zrzeszania się w partie polityczne, związki zawodowe, stowarzyszenia, organizacje społeczne.

System partyjny - to partie polityczne działające w danym państwie oraz całokształt zachodzących między nimi powiązań, jak również całokształt norm regulujących stosunki zachodzące między partiami a organami państwa.

Podział partii politycznych

kryterium – struktura organizacyjna	
partie komitetowe	pełnią rolę komitetu wyborczego i uaktywniają się głównie w okresie wyborów; nie posiadają zbyt rozbudowanej struktury
partie rozwinięte	posiadają trwałą i rozbudowaną strukturę organizacyjną

kryterium – liczba członków	
partie kadrowe	zrzeszają niewielką liczbę osób
partie masowe	skupiają dużą liczbę członków, gromadzą zarówno działaczy jak i zwolenników

kryterium – podział władzy w strukturach	
partie scentralizowane	wszystkie ważne decyzje są podejmowane przez organy centralne
partie zdecentralizowane	struktury lokalne mają duży zakres samodzielności w podejmowaniu decyzji

kryterium – program	
partie konserwatywne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ głoszą przywiązanie do tradycji, ▪ członkowie są zwolennikami gospodarki rynkowej i silnego państwa.
partie chrześcijańskie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ program opierają na społecznej nauce Kościoła. ▪ głoszą zasady solidaryzmu społecznego. ▪ popierają gospodarkę rynkową.
partie liberalne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kładą nacisk na prawa i wolności jednostki, ▪ głoszą obronę własności prywatnej, ▪ są zwolennikami wolnej gospodarki rynkowej.
partie socjalistyczne, socjaldemokratyczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ głoszą równouprawnienie wszystkich grup społecznych, ▪ rozdział państwa od Kościoła, ▪ uważali
partie komunistyczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powstały wskutek podziałów w ruchu robotniczym w opozycji do partii

(nowe)	socjaldemokratycznych; <ul style="list-style-type: none"> ▪ walczą o emancypację klasy robotniczej i w konsekwencji o osiągnięcie większej sprawiedliwości społecznej przez zniesienie podziału klasowego; ▪ odwołują się do idei eurokomunizmu.
partie wiejskie (chłopskie, agrarne)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ reprezentują elektorat chłopski w konflikcie miasto – wieś; ▪ walczą o ubezpieczenia w rolnictwie, zrównanie praw wsi i miasta; poprawę infrastruktury wiejskiej; ▪ często odwołują się do doktryny agraryzmu; ▪ ponadto odwołują się do wartości konserwatywnych, co na scenie politycznej sytuuje je blisko ugrupowań chadeckich,
partie ekologiczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiadają się za ochroną środowiska; ▪ sprzeciwiają się energetyce jądrowej; ▪ głoszą hasła równoważnego rozwoju; ▪ są zwolennikami pokojowego rozwiązywania konfliktów – przeciwni militarystom.
partie skrajnie prawicowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ głoszą hasła nacjonalizmu, rządów silnej ręki, rasizmu; ▪ wykazują wrogość wobec „obcych”.

Spotykamy trzy typy systemów partyjnych:

- **system jednopartyjny** – w państwie legalnie działa tylko jedna partia, która sprawuje rządy. System monopartyjny był charakterystyczny w państwach totalitarnych (w państwach faszystowskich i w państwie komunistycznym). Do partii funkcjonujących w tym systemie zaliczaliśmy Narodową Partię Faszystowską we Włoszech czy Narodowosocjalistyczną Niemiecką Partię Robotników w Niemczech. Partie te doprowadziły do delegalizacji wszystkich innych partii w państwie. Obecnie możemy się z nim spotkać w państwach postkolonialnych.
- **system dwupartyjny** – spośród wielu partii funkcjonujących w społeczeństwie tylko dwie mają szansę na zdobycie władzy. System ten wpływa na stabilizację sytuacji politycznej gdyż żadne ugrupowania skrajne (prawicowe bądź lewicowe) nie mają wpływu na politykę państwa; rząd stworzony przez partię, która wygrała wybory może pełnić swe funkcje nieprzerwanie przez całą kadencję. System ten występuje w USA (Partia Demokratyczna, Partia Republikańska) oraz w W. Brytanii (Partia Konserwatywna i Partia Pracy).
- **system wielopartyjny** – realne szanse na zdobycie władzy w państwie mają co najmniej 3 partie polityczne. System ten występuje w większości państw demokratycznych. Wielopartyjność jest skutkiem znacznego zróżnicowania poglądów politycznych obywateli. Rządy w państwach, w których funkcjonuje system wielopartyjny są możliwe tylko dzięki porozumieniom między partiami – dzięki zawieraniu koalicji. Rządy te nie są stabilne gdyż każda z partii, która wchodzi do koalicji godzi się na kompromis w pewnych kwestiach. Umowa koalicyjna w każdej chwili może zostać zerwana. System ten funkcjonuje w państwie polskim.

Program polityczny – Partia polityczna funkcjonuje w oparciu o **program polityczny**, który odnosi się m.in. do ustroju politycznego państwa, systemu gospodarczego, stosunków międzynarodowych, aktualnych problemów społecznych.

Grupy interesu – są organizacjami, które:

- reprezentują interesy określonych grup społecznych, wobec innych grup
- przekazują postulaty swoich członków organom decyzyjnym (organom władzy)
- oddziałują na rząd, parlament, partie polityczne, opinię publiczną i tym samym wpływają na polityczne rozstrzygnięcia

Funkcje partii politycznych w państwie demokratycznym:

Partie polityczna pośredniczą między społeczeństwem a państwem. W państwach demokratycznych zapewniają obywatelom udział we władzy państwowej.

Funkcje partii politycznych.

- **kształtowanie opinii społecznej** - propagowanie programów partyjnych, pozyskiwanie zwolenników
- **funkcja wyborcza** – budowa programów wyborczych, selekcja kandydatów oraz uczestniczenie w wyborach
- **funkcja rządu** – wykonuje partia, która wygrała wybory, dzięki czemu samodzielnie lub w koalicji z innymi partiami obsadza decydujące stanowiska w państwie

Znaczenie pluralizmu politycznego dla funkcjonowania demokracji

Pluralizm polityczny dla funkcjonowania demokracji jest niezbędny. Pluralizm jest jedną z podstaw funkcjonowania demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Pluralizm polityczny zakłada funkcjonowanie systemu politycznego, w którym w walce wyborczej i w sprawowaniu władzy konkurują partie polityczne. O rzeczywistym pluralizmie politycznym możemy mówić dopiero wtedy, gdy istnieje konstytucyjnie zagwarantowana wolność zrzeszania się w partie polityczne, związki zawodowe, stowarzyszenia, organizacje społeczne. Partie polityczne różnią się między sobą programem politycznym. Obywatele dzięki pluralizmowi mogą wybrać program partii, który najbardziej im odpowiada i głosować na nią. Dzięki wielości partii mamy konkurencję, która wpływa stymulująco (opozycja w stosunku do partii, które w danym momencie sprawują władzę, przyjmuje funkcję kontrolną i nie pozwala nadużywać władzy).

Prawne warunki działania partii politycznych w Polsce

Prawne warunki działania partii politycznych w Polsce określa ustawa z 27.06. 1997 r.

Kto może wstąpić do partii politycznej?

Do partii politycznej może wstąpić:

- każdy obywatel RP, który ukończył 18 lat - przynależność do partii jest dobrowolna
- członkami partii politycznych nie mogą być np. sędziowie, prezydent RP, rzecznik praw obywatelskich, prezes NBP – osoby te muszą być apolityczne.

Kto nie może być członkiem partii politycznej?

- funkcjonariusze Inspekcji Celnej,
- funkcjonariusze Służby Więziennej,
- funkcjonariusze Straży Granicznej,
- funkcjonariusze Urzędu Ochrony Państwa,
- policjanci,
- prokuratorzy,
- Prezes Instytutu Pamięci Narodowej,
- Prezes Narodowego Banku Polskiego,
- Prezes Najwyższej Izby Kontroli,
- Rzecznik Interesu Publicznego oraz jego dwóch zastępców,
- Rzecznik Praw Obywatelskich,
- sędziowie sądów powszechnych, sądów wojskowych, Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego,
- strażacy Państwowej Straży Pożarnej,
- urzędnicy służby cywilnej,
- żołnierze zawodowi.

Jak założyć partię polityczną?

- warunkiem założenia partii jest zebranie co najmniej 1000 pisemnych deklaracji od pełnoletnich obywateli, którzy posiadają pełną zdolność prawną
- trzy osoby uprawnione do reprezentowania partii na zewnątrz składa pisemny wniosek do Sądu Okręgowego w Warszawie z prośbą o zarejestrowanie partii i wpisanie jej do ewidencji partii politycznych. W zgłoszeniu powinny być określone:
  - nazwa partii i jej skrót (ewentualnie znak graficzny),
  - adres siedziby,

- imiona i nazwiska oraz adresy osób reprezentujących partię na zewnątrz.
  - Do zgłoszenia musi być dołączony **statut partii** oraz lista zawierająca imiona, nazwiska, adresy, numery PESEL i własnoręczne podpisy 1000 obywateli popierających zgłoszenie.
  - Program, cele i sposób działalności partii określone w statucie muszą być zgodne z Konstytucją III RP. Jeżeli tak nie jest to Sąd Okręgowy w Warszawie na podstawie Trybunału Konstytucyjnego odmawia wpisania partii do ewidencji partii politycznych. Jeżeli działająca już partia dokona zmian w statucie niezgodnych z Konstytucją Trybunał Konstytucyjny może orzec o skreśleniu tej partii z ewidencji.
  - Z chwilą wpisania jej do ewidencji partii politycznych partia nabywa osobowość prawną.
- Konstytucja III RP z 2.04.1997 r. **zakazuje funkcjonowania partii**, które w swoich programach nawiązują do totalitarnych metod sprawowania władzy, głoszą hasła nazistowskie, faszystowskie czy komunistyczne, szerzą nazizm czy nienawiść religijną, bądź dążą do zdobycia władzy przemocą. Jednostki organizacyjne partii nie mogą działać w zakładach pracy.

Co musi zawierać statut partii politycznej?

Partia działa na podstawie statutu. Na mocy ustawy **statut powinien określać**:

- nazwę partii i jej skrót,
- siedzibę partii,
- cele partii,
- strukturę partii,
- organy partii oraz ich kompetencje,
- tryb dokonywania wyboru organów partyjnych,
- zasady funkcjonowania,
- sposoby nabycia i utraty członkostwa,
- prawa i obowiązki członków,
- sposób zaciągania zobowiązań majątkowych,
- sposoby pozyskania środków finansowych.
- sposoby dokonywania zmian w statucie
- sposoby rozwiązania partii.

Jak finansowane są partie polityczne?

Finansowanie partii musi być jawne. Partie mogą finansować swoją działalność:

- ze składek członkowskich,
- darowizn,
- spadków,
- zapisów testamentowych,
- zbiórek publicznych,
- mogą prowadzić działalność gospodarczą tylko jako spółka (ale nie z udziałem skarbu państwa) lub spółdzielnia.

Uzyskane fundusze mogą być przeznaczone wyłącznie na działalność statutową.

Partiom politycznym nie można przekazywać żadnych środków finansowych czy ruchomości pochodzących z budżetu państwa (wyjątek stanowią dotacje powyborcze), jednostek samorządu terytorialnego czy gminnych, powiatowych, wojewódzkich osób prawnych (firm). Partie polityczne nie mogą być finansowane z zagranicy.